

INSTYTUT WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

mgr Piotr Seledec

pod opieką naukową prof. dr hab. Marka Mozgawy

**Bieg okresu warunkowego zawieszenia wykonania kary
w czasie pobytu skazanego w zakładzie karnym
w innej sprawie
oraz w czasie zawieszenia postępowania wykonawczego**

Warszawa 2002

Spis treści

1. Uwagi wstępne	1
2. Okres warunkowego zawieszenia wykonania kary - okres próby.....	6
3. Bieg okresu próby w czasie pobytu skazanego w zakładzie karnym.....	8
4. Bieg okresu próby w czasie zawieszenia postępowania wykonawczego.....	16
5. Podsumowanie	19

1. Uwagi wstępne

Instytucja warunkowego zawieszenia wykonania kary stanowi obecnie ważny i często stosowany środek polityki karnej, którego istota sprowadza się do oddziaływania na sprawcę poprzez danie mu szansy darowania wyrządzonego zła pod warunkiem przestrzegania porządku prawnego i wykonywania nałożonych nań obowiązków.

Faktycznie, warunkowe zawieszenie wykonania kary jest szczególną formą wymiaru kary - skazania, przy której orzekaniu sąd kieruje się ogólnymi dyrektywami wymiaru kary, określonymi w art. 53 k.k.¹, modyfikując je o podstawy zastosowania analizowanej instytucji, przewidziane w art. 69 i nast. k.k.²

Zgodnie z przepisem art. 69 k.k. „Sąd może warunkowo zawiesić wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności nie przekraczającej 2 lat, kary ograniczenia wolności lub grzywny orzeczonej jako kara samoistna, jeżeli jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec sprawcy celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa.”

Warunkowe zawieszenie wykonania kary, zaliczane do kategorii środków probacyjnych, od dawna uznawane jest jako alternatywa dla krótkoterminowych kar pozbawienia wolności³. Stanowi to wyraz ogólnej tendencji do stosowania środków nieizolacyjnych dla realizacji celów polityki karnej. Preferencja środków nieizolacyjnych, pomijając ich znaczenie dla realizacji celów kary, jest również doniosłym czynnikiem kształtowania polityki penitencjarnej, pozwala bowiem utrzymać liczbę skazanych na określonym poziomie. Nadmierna liczba skazanych, wobec których wykonywana jest bezwarunkowa

---

¹ Kodeks Karny, Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., Dz.U. Nr 88, poz. 553.

² M. Leonieni, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w polskim prawie karnym*, Warszawa 1974, s. 59. Por. też J. Skupiński, *Warunkowe skazanie w prawie polskim na tle porównawczym*, Warszawa 1992, s. 324 oraz A. Zoll w: K. Buchała, A. Zoll, *Kodeks karny. Część Ogólna. Komentarz do art. 1-116 Kodeksu karnego*, Kraków 1998, s. 504.

³ Por.: Uchwała pełnego składu Izby Karnej SN z 30 maja 1979 r., VII KZP 31/77, OSNKW nr 7-8, poz. 77, t. 8.

kara pozbawienia wolności, nie sprzyja celom resocjalizacyjnym, a dodatkowo pozostaje w sprzeczności z normami Unii Europejskiej⁴.

Szerokie stosowanie warunkowego zawieszenia wykonania kary znajduje również swoje uzasadnienie w ogólnej normie przewidzianej w art. 58 § 1 k.k., zgodnie z którym „Jeżeli ustawa przewiduje możliwość wyboru rodzaju kary, sąd orzeka karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania tylko wtedy, gdy inna kara lub środek karny nie może spełnić celów kary.”

Główną przesłanką zastosowania omawianego środka probacyjnego jest pozytywna prognoza kryminologiczna⁵, polegająca na uzasadnionym przypuszczeniu, że sprawca nie popełni nowego przestępstwa i będzie przestrzegał porządku prawnego⁶.

Przekonanie sądu o stosowności warunkowego zawieszenia wykonania kary kształtuje się w szczególności w oparciu o postawę sprawcy jego właściwości i warunki osobiste, dotychczasowy sposób życia oraz zachowanie się po popełnieniu przestępstwa (art. 69 § 2 k.k.).

Kolejną przesłanką odnoszącą się do warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności jest wymierzenie jej w wysokości nie przekraczającej 2 lat. Należy w tym miejscu nadmienić, że zawieszenie wykonania kary jest aktualnie możliwe w przypadku wymierzenia trzech rodzajów kar - kary grzywny, ograniczenia wolności oraz pozbawienia wolności.

Z kręgu podmiotów wobec których istnieje możliwość zastosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary ustawodawca wyłączył recydywistów, o których mowa w art. 64 § 2 k.k.- tzw. multirecydywistów (recydywistów wielokrotnych), a także tzw.

---

⁴ Przede wszystkim chodzi tu o Europejskie reguły więzienne.

⁵ M. Leonieni, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w polskim prawie karnym*, Warszawa 1974, s. 81, A Zoll w: K. Buchała, A. Zoll, *Kodeks karny. Część Ogólna. Komentarz do art. 1-116 Kodeksu karnego*, Kraków 1998, s. 506.

⁶ E. Bieńkowska w: E. Bieńkowska, B. Kunicka-Michalska, G. Rejman, J. Wojciechowski: *Kodeks karny. Część Ogólna*, Warszawa 1999, s. 1108. Patrz też wyrok SN z 28 lipca 1980 r., Rw. 258/80, OSNKW 1980/12/91.

przestępców zawodowych oraz członków przestępczości zorganizowanej (art. 65 k.k.). Ograniczenie powyższe nie ma charakteru kategoriowego bowiem istnieje możliwość zastosowania dobrodziejstw związanych z warunkowym zawieszeniem wykonania kary, wobec wymienionych w poprzednim zdaniu sprawców, w sytuacji gdy zachodzi wyjątkowy wypadek uzasadniony okolicznościami (art. 69 § 3 k.k.).

W myśl art. 71 § 1 k.k. „Zawieszając wykonanie kary pozbawienia wolności, sąd może orzec grzywnę w wysokości do 180 stawek dziennych, jeżeli jej wymierzenie na innej podstawie nie jest możliwe; zawieszając wykonanie kary ograniczenia wolności sąd może orzec grzywnę w wysokości do 90 stawek dziennych.”

Podkreśla się, iż istotą grzywny orzekanej obok warunkowego zawieszenia wykonania kary jest „(...) skuteczne w ten sposób przeciwdziałanie dość rozpowszechnionemu przekonaniu traktującemu warunkowe skazanie jako rodzaj łaski sądowej, darowania kary lub faktycznej bezkarności, przekonaniu szkodliwemu ze stanowiska wymagań orzekania zasłużonej kary i zapobiegania ogólnego”⁷.

Z warunkowym zawieszeniem wykonania kary w sposób integralny łączą się obowiązki nakładane na sprawcę w okresie próby. Wymienia je art. 72 k.k., zgodnie z którym zawieszając wykonanie kary, sąd może zobowiązać skazanego do: informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby, przeproszenia pokrzywdzonego, wykonywania ciężącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie innej osoby, wykonywania pracy zarobkowej, do nauki lub przygotowania się do zawodu, powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających, poddania się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu, powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, innego stosownego postępowania w okresie próby, jeżeli może to zapobiec popełnieniu ponownie przestępstwa (art. 72 § 1 k.k.).

---

⁷ M. Leonieni, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w polskim prawie karnym*, Warszawa 1974, s. 87.

Sąd może również zobowiązać skazanego do naprawienia szkody w całości lub w części, chyba że orzekł środek karny w postaci obowiązku naprawienia szkody, albo do uiszczenia świadczenia wymienionego w art. 39 pkt 7 (art. 72 § 2 k.k.).

Natomiast w myśl art. 73 § 1 k.k., sąd może w okresie próby oddać skazanego pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.

Dozór jest natomiast obowiązkowy wobec młodocianego sprawcy przestępstwa umyślnego, a także wobec sprawcy określonego w art. 64 § 2 k.k. (art. 73 § 2 k.k.).

Jak wielokrotnie podkreślano w literaturze, obowiązki w okresie próby są podstawą polskiej probacji, stanowiąc w przeważającej mierze o rzeczywistym powodzeniu warunkowego skazania⁸.

Szczególną rolę odgrywa w powyższym aspekcie instytucja dozoru kuratorskiego, spełniająca zarówno funkcje wychowawcze, jak też nadzorcze i kontrolne. Zastosowanie odpowiednich obowiązków wymaga wnikliwego zbadania czynu z punktu widzenia osobowości sprawcy oraz okoliczności i warunków popełnienia czynu⁹.

Podstawą orzekania warunkowego zawieszenia wykonania kary na gruncie polskiego ustawodawstwa, jest także przepis art. 60 § 3 k.k., w myśl którego sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary w stosunku do sprawcy współdziałającego z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli ujawni on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia.

---

⁸ Ibidem, s. 114.

⁹ Ibidem, s. 117.

Wskazuje się, że art. 60 § 3 k.k., jak też 60 § 4 k.k.¹⁰, służące zwalczaniu przestępczości zorganizowanej, przypominają w swym zastosowaniu znaną w systemach anglosaskich instytucję *plea bargaining*¹¹.

Warunkowe zawieszenie wykonania kary stosuje się także w przypadku opisanym przez dyspozycję art. 335 K.p.k.¹², który reguluje instytucję tzw. dobrowolnego poddania się karze. Zgodnie z brzmieniem wymienionej w powyższym zdaniu normy, prokurator może, za zgodą oskarżonego, dołączyć do aktu oskarżenia wnioski o skazanie oskarżonego za zarzucany mu występki zagrożony karą nie przekraczającą 5 lat pozbawienia wolności, bez przeprowadzenia rozprawy, i wymierzenie mu kary z zastosowaniem nadzwyczajnego jej złagodzenia, orzeczenie środka karnego wymienionego w art. 39 pkt 1-3, 5-8 Kodeksu karnego, odstąpienie od wymierzenia kary lub warunkowe zawieszenie wykonania kary - jeżeli okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości, a postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy.

Warunkowe zawieszenie wykonania kary możliwe jest również na etapie wykonania wyroku, a mianowicie z mocy przepisu 152 k.k.w.¹³, zgodnie z którym w sytuacji gdy odroczenie wykonania kary nie przekraczającej 2 lat pozbawienia wolności trwało przez okres co najmniej jednego roku - sąd może warunkowo zawiesić wykonanie tej kary na zasadach określonych w art. 69-75 Kodeksu karnego. Wymieniony przepis k.k.w. stanowi, zgodnie z przyjętym poglądem, element racjonalizacji polityki karnej¹⁴.

¹⁰ Przepis art. 60 § 4 k.k. przewiduje możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary, gdy sprawca - niezależnie od wyjaśnień złożonych w swojej sprawie - ujawnił przed organem ścigania i przedstawił istotne okoliczności, nieznanie dotychczas temu organowi, przestępstwa zagrożonego karą powyżej 5 lat pozbawienia wolności.

¹¹ E. Bieńkowska w: E. Bieńkowska, B. Kunicka-Michalska, G. Rejman, J. Wojciechowski: *Kodeks karny. Część Ogólna*, Warszawa 1999, s. 1106.

¹² Kodeks postępowania karnego, Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., Dz.U. Nr 89, poz. 555 z 1997 r.

¹³ Kodeks karny wykonawczy, Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r., Dz.U. Nr 90, poz. 557 z 1997 r.

¹⁴ K. Postulski, *Stosowanie art. 152 kodeksu karnego wykonawczego*, Przegląd Sądowy nr 7-8 z 2001 r., s. 70. Część doktryny opowiada się za wykreśleniem art. 152 k.k.w. powołując się na niezasadność korygowania w postępowaniu wykonawczym warunkowego skazania, z uwagi na możliwości wykorzystania przez skazanych tego przepisu - np. poprzez znane procedury przedstawiania fałszywych

2. Okres warunkowego zawieszenia wykonania kary - okres próby

Zawieszenie wykonania kary następuje na okres próby, który biegnie od uprawomocnienia się orzeczenia i wynosi: od 2 do 5 lat - w wypadku warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, od roku do 3 lat - w wypadku warunkowego zawieszenia wykonania grzywny lub kary ograniczenia wolności (art. 70 § 1 k.k.).

W wypadku zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności wobec sprawcy młodocianego lub określonego w art. 64 § 2, okres próby wynosi od 3 do 5 lat (art. 70 § 1 k.k.).

Okres próby jest nierozzerwalnie związany z omawianą instytucją, gdyż podczas jego biegu skazany ma wykazać, iż sama groźba zawieszony kary w połączeniu ze spełnieniem nałożonych nań przez sąd zobowiązań jest wystarczające dla jego poprawy¹⁵.

Celem okresu próby jest więc wykazanie, iż prognoza co do sprawcy była słuszna. Sąd w okresie próby roztacza nadzór nad zachowaniem sprawcy a w szczególności nad wykonaniem nałożonych w tym okresie obowiązków.

Zróżnicowanie okresu próby jest narzędziem umożliwiającym indywidualne traktowanie każdego sprawcy, przy czym stosuje się na ogół zasadę, że im pewniejsza prognoza tym krótszy okres próby i *vice versa*¹⁶.

Długość okresu próby może być również uzależniona od charakteru nałożonych na skazanego obowiązków np. zobowiązanie sprawcy do leczenia odwykowego będzie się z reguły wiązało z dłuższym okresem próby.

---

zaświadczeń lekarskich o rzekomych ciężkich chorobach. Szerzej patrz: K. Daszkiewicz, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary - propozycje zmian*, Prokuratura i Prawo z listopada 2000 r., s. 15.

¹⁵ M. Leonieni, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w polskim prawie karnym*, Warszawa 1974, s. 104.

¹⁶ Ibidem, s. 106.

Okres próby spełnia też rolę z punktu widzenia społecznego oddziaływania warunkowego zawieszenia wykonania kary jako środka represji karnej¹⁷. Pomyślnie upływanie okresu próby wiąże się z zatarciem skazania, co następuje z upływem sześciu miesięcy od jego zakończenia. Powyższy sześciomiesięczny termin, jest niewątpliwie dużą zaletą warunkowego skazania porównując jego długość z okresami zatarcia skazania przewidzianymi za kary orzeczone bezwarunkowo.

W sytuacji, gdy jednak prognoza co do skazanego okaże się nietrafna, okres próby zakończy się (a w przypadku, o którym mowa w art. 75 § 2 k.k. może się zakończyć) na skutek odwołania warunkowego zawieszenia wykonania kary.

W myśl art. 75 § 1 k.k. sąd obligatoryjnie zarządza wykonanie kary, jeżeli skazany w okresie próby popełnił podobne przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności.

Sąd może natomiast zarządzić wykonanie kary, jeżeli skazany w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności gdy popełnił inne przestępstwo niż określone w art. 75 § 1 k.k. albo jeżeli uchylił się od uiszczenia grzywny, od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych (art. 75 § 2 k.k.).

Sąd może również zarządzić wykonanie kary, jeżeli skazany po wydaniu wyroku, lecz przed jego uprawomocnieniem się, rażąco narusza porządek prawny, a w szczególności gdy w tym czasie popełnił przestępstwo (art. 75 § 3 k.k.).

Przerwanie okresu próby w formie odwołania warunkowego zawieszenia wykonania kary na skutek wskazanych wyżej okoliczności, jest istotą stosowania warunkowego skazania z punktu widzenia jego oddziaływania na sprawcę i wobec tego zostało w sposób precyzyjny i jasny określone w przepisach kodeksu karnego. Niemniej jednak

---

¹⁷ Ibidem. O znaczeniu społecznego oddziaływania warunkowego zawieszenia wykonania kary świadczy, między innymi, propozycja zawarta w prezydenckim projekcie nowelizacji k.k. przywrócenia w art. 69 § 2 k.k. wymogu „by wzgląd na społeczne oddziaływanie kary nie przemawiał przeciwko warunkowemu zawieszeniu jej wykonania”. Por. Uzasadnienie prezydenckiego projektu Ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Przepisy wprowadzające kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 20 grudnia 2001 r., s. 49.

praktyka sądowa napotyka często na sytuacje, w których bieg okresu warunkowego skazania, może nastroczać poważnych wątpliwości zarówno ze względów celowości i faktycznej możliwości jego stosowania, jak też z uwagi na obowiązywanie określonych przepisów, których zastosowanie prowadzi do trudności interpretacyjnych co do oceny o biegu okresu próby.

Jeżeli chodzi o okoliczności, które poddają w wątpliwość stosowność biegu terminu warunkowego skazania z punktu widzenia celowościowego (okolicznością taką może być np. przebywanie warunkowo skazanego za granicą), to brak wyraźnych uregulowań prawnych rozstrzygających o skutkach prawnych tych okoliczności powoduje, że ich zaistnienie, z pewnością samo w sobie nie przerywa biegu okresu próby¹⁸.

Natomiast zderzenie się warunkowego skazania z instytucjami prawnymi, które poddają w wątpliwość dalszy bieg okresu próby, może być wyeliminowane w drodze zastosowania reguł rządzących wykładnią przepisów, mając oczywiście na uwadze ogólną dyrektywę nie pogarszania sytuacji warunkowo skazanego.

Poniżej zostanie przedstawiona analiza wpływu faktu przebywania skazanego w zakładzie karnym na bieg terminu warunkowego zawieszenia wykonania kary za inny występki oraz kwestia wpływu zawieszenia postępowania wykonawczego w trybie art. 15 § 2 k.k.w. na bieg powyższego terminu.

3. Bieg okresu próby w czasie pobytu skazanego w zakładzie karnym

Problematyka biegu okresu próby w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności za inne przestępstwo wymaga przedstawienia hipotetycznych sytuacji procesowych, w których wobec sprawcy jednego czynu przestępnego orzeczono jednocześnie karę

---

¹⁸ M. Leonieni, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w polskim prawie karnym*, Warszawa 1974, s. 109.

pozbawienia wolności bezwarunkową oraz karę warunkowo zawieszoną za inne przestępstwo.

Już na samym wstępie wypada podkreślić, iż duża część stanów faktycznych, gdzie sprawca dokonuje dwóch lub więcej przestępstw, a więc w okolicznościach potencjalnie nadających się do wydania orzeczeń wskazanych w zdaniu poprzednim, będzie kwalifikowana w ramach realnego zbiegu przestępstw (art. 85 k.k.).

Jeżeli więc sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, sąd orzeka karę łączną.

W sytuacji orzekania kary łącznej (dotyczy to również wyroku łącznego), zgodnie z akceptowanym w piśmiennictwie i orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, warunkowemu zawieszeniu wykonania winna ulegać dopiero kara łączna, a nie kary częściowe¹⁹. W opisanych warunkach nie doszłoby więc do odrębnego orzeczenia i wykonania kary bezwarunkowej oraz do orzeczenia i wykonania warunkowego zawieszenia wykonania kary.

Powyższy pogląd ogranicza aktualnie brzmienie przepisu art. 89 § 1 k.k., który przewiduje, że w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności albo grzywny z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego ich zawieszenia sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69 k.k.

Wynika z tego, że gdy sąd nie skorzysta z możliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej, pozostanie do wykonania kara bezwzględna i warunkowo zawieszona, co oznacza, że w ramach realnego zbiegu przestępstw możliwa jest aktualnie sytuacja stanowiąca podstawę rozważań niniejszej pracy²⁰.

---

¹⁹ Ibidem, s 65.

²⁰ Warto podkreślić, że zgodnie z uchwałą 7 sędziów SN z 21 listopada 2001 r., OSNKW 2002/1-2/ przepis art. 89 § 1 k.k. ogranicza się do orzekania o karze łącznej w ramach wyroku łącznego. Por. też

Może być również i tak, że sprawca popełnił przestępstwo i został za nie warunkowo skazany, a następnie po zapadnięciu tego wyroku popełnia kolejne przestępstwo. Jeżeli jest to przestępstwo podobne, sąd obligatoryjnie zarządza wykonanie kary w myśl przepisu art. 75 § 1 k.k.

W tej sytuacji nie powinno być więc raczej mowy o warunkowym skazaniu za popełnione po raz kolejny przestępstwo z uwagi na wykluczenie pozytywnej prognozy.

Jeżeli sprawca popełnił jednak przestępstwo nie odpowiadające rozumieniu „przestępstwa podobnego” zawartemu w art. 115 § 3 k.k., wówczas sąd może odwieść karę warunkowo zawieszoną, ale nie musi. Możliwa jest wtedy sytuacja stanowiąca podstawę rozważań niniejszej analizy, a mianowicie gdy sąd podejmie decyzję o nie odwieszaniu warunkowego zawieszenia wykonania kary, orzeczonego za wcześniejsze przestępstwo, skazując jednocześnie bezwarunkowo za kolejny czyn przestępny.

W konkretnych przypadkach mogą powstać wątpliwości co do zasadności takiego orzeczenia (wydaje się bowiem w szczególności, że jeżeli sąd na podstawie art. 75 § 2 k.k. uznał, że zarządzenie wykonania kary za popełnione w okresie próby przestępstwo nie jest konieczne, to ze względu na wysoce prawdopodobną wówczas niską społeczną szkodliwość popełnionego po raz drugi występku, naturalną konsekwencją będzie często zawieszenie wykonania kary również za ten czyn), jednak ze względu na charakter i ramy niniejszej pracy ich szczegółowe rozważenie musi zostać pominięte.

Wypada tylko nadmienić, iż decyzja sądu o dalszym biegu warunkowego skazania, za jedno przestępstwo oraz bezwarunkowe skazanie na karę pozbawienia wolności za drugie, nie pozostające w zbiegu, będzie z reguły wynikać z odmiennego charakteru dóbr zaatakowanych przez sprawcę dwóch kolejnych czynów. Inne są bowiem wówczas cele jakie ma osiągnąć dana kara. Rodzaj naruszonego dobra determinując funkcje jakie ma spełnić kara wobec skazanego, wyznacza również ramy powinnych, a więc i zakazanych zachowań.

---

glosa częściowo krytyczna do powyższego orzeczenia Marka Siwka, Prokuratura i Prawo nr 3 z 2002 r., s. 110.

Naruszenie przez warunkowo skazanego, na skutek popełnienia kolejnego przestępstwa, określonego dobra nie musi oznaczać niesłuszności pozytywnej prognozy, która dotyczyć mogła innej sfery jego zachowań²¹. Wobec tego, możliwa jest kontynuacja warunkowego skazania i jednocześnie orzeczenie bezwarunkowej kary pozbawienia wolności za popełnione w okresie próby, a po wydaniu wcześniejszego wyroku, przestępstwo np.: wówczas gdy sprawca został warunkowo skazany na podstawie art. 286 § 3 k.k. na grzywnę a następnie w okresie próby popełnia przestępstwo nieumyślne przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji z art. 177 § 2 k.k., za które zostaje skazany na bezwarunkową karę pozbawienia wolności.

Przykład ten jest wzbogacony o element winy, której forma może również decydować o zaistnieniu okoliczności stanowiących podstawę rozważań niniejszego punktu.

Rozważenia wymaga także możliwość orzeczenia warunkowego zawieszenia wykonania kary, w okolicznościach gdy sprawca przed wydaniem wyroku warunkowo skazującego popełnił przestępstwo (w warunkach nie pozwalających na wydanie wyroku łącznego), na które został skazany na bezwarunkową karę pozbawienia wolności.

Wcześniejsze skazanie na karę bezwarunkową pozbawienia wolności będzie zazwyczaj przemawiało przeciwko warunkowemu zawieszeniu wykonania kary z uwagi na to, że ocena sądu co do dotychczasowego sposobu życia sprawcy, który popełnił przestępstwo i został następnie za nie skazany, z reguły będzie się wiązała z negatywną prognozą kryminologiczną.

Praktyka zna jednak nierzadkie przypadki warunkowego skazania sprawcy skazanego wcześniej na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia z uwagi m. in. na przytoczone wyżej argumenty, tyle że dotyczące sytuacji odwrotnej (aktualny może być tutaj przykład gdy sprawca popełnił nieumyślne przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji z art. 177 § 2 k.k. za które został skazany na karę

---

²¹ A. Zoll w: K. Buchała, A. Zoll, *Kodeks karny. Część Ogólna. Komentarz do art. 1-116 Kodeksu karnego*, Kraków 1998, s. 527. Wg autora naruszenie porządku prawnego uzasadniające odwołanie warunkowego skazania na zasadzie art. 75 § 2 k.k. powinno być tego rodzaju, że mając na uwadze popełnione poprzednio przestępstwo, należy dojść do wniosku, iż postawiona prognoza okazała się nietrafna.

pozbawienia wolności bezwarunkową, a następnie popełnia przestępstwo nieumyślnego paserstwa programu komputerowego z art. 293 k.k. stosowanego w zw. z art. 293 k.k., za które zostaje skazany na karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania).

Jeżeli jednak sprawca został skazany za przestępstwo, a następnie popełnia kolejny występki podczas pobytu w zakładzie karnym, wydaje się, że wówczas możliwość warunkowego skazania jest mało prawdopodobna.

Przyjmując za podstawę rozważań przytoczone sytuacje procesowe należy odpowiedzieć na pytanie stanowiące przedmiot niniejszego punktu: czy okres próby biegnie w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności za inne przestępstwo? Odpowiedź na tak postawione pytanie zostanie udzielona poniżej przy rozważeniu brzmienia obowiązujących przepisów (*de lege lata*) jak też w ujęciu postulatów czynionych pod adresem prawa przyszłego (*de lege ferenda*).

Jeżeli weźmiemy pod uwagę obowiązujące przepisy Kodeksu karnego, to bieg okresu próby w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności za inne przestępstwo wydaje się oczywisty ze względu na brzmienie art. 70 § 1 k.k., zgodnie z którym zawieszenie wykonania kary następuje na okres próby, który biegnie od momentu uprawomocnienia się orzeczenia. Jeżeli przyjąć, że okres próby nie biegnie w sytuacji przebywania sprawcy w zakładzie karnym za inne przestępstwo, pozostawało by to w sprzeczności z wymienioną wyżej normą k.k., a także z art. 9 k.k.w. przewidującym, że postępowanie wykonawcze wszczyna się bezzwłocznie, gdy orzeczenie stało się wykonalne (a więc w omawianej sytuacji z chwilą uprawomocnienia się - art. 9 § 2 k.k.w.).

Problem powstaje jednak wówczas, gdy wobec sprawcy warunkowo skazanego, który w okresie próby miałby przebywać w zakładzie karnym w związku ze skazaniem za inny czyn, orzeczono równocześnie obowiązki określone w art. 72 § 1 i 2 k.k., bądź dozór przewidziany w art. 73 k.k. Trudno sobie wyobrazić sens wykonywania obowiązku polegającego np. na powstrzymaniu się skazanego od przebywania w określonych środowiskach lub określonych miejscach, albo powstrzymania się od nadużywania

alkoholu lub nadużywania innych środków odurzających, w warunkach zakładu karnego.

W powyższych okolicznościach jeszcze trudniej wygląda realizacja (i sens realizacji) dozoru orzeczonego na mocy art. 73 k.k., który *nota bene* stanowi jeden z najczęściej stosowanych środków w ramach warunkowego zawieszenia wykonania kary²².

Niewątpliwe *ratio legis* stosowania warunkowego skazania jest poddanie sprawcy próbie, w warunkach wolności kontrolowanej²³, i z tego punktu widzenia bieg warunkowego zawieszenia wykonania kary w czasie wykonywania kary pozbawienia wolności za inne przestępstwo klóci się z ideą instytucji.

Jeśli przyjąć, iż okres próby biegnie również w czasie przebywania skazanego w zakładzie karnym, powstają wątpliwości natury prawnowykonawczej, w sytuacji gdy sprawca popełni przestępstwo w warunkach uzasadniających zarządzenie wykonania kary warunkowo zawieszanej.

Oczywista jest niemożliwość wykonania dwóch kar jednocześnie, co ustawodawca rozwiązał wprowadzając przepis art. 80 § 1 k.k.w., zgodnie z którym gdy tę samą osobę skazano na kilka nie podlegających łączeniu kar skutkujących pozbawieniem wolności, wykonuje się je w takiej kolejności, w jakiej uprawomocniły się orzeczenia, którymi wymierzono te kary.

---

²² A. Marek, *Prawo karne. Zagadnienia teorii i praktyki*, Warszawa 1997, s. 300. Por. odmiennie post. s. apelacyjnego w Lublinie II AKo 110/00, OSA 2000/10/75. Powyższe postanowienie, wprawdzie dotyczące innego stanu faktycznego, w rzeczywistości może być odniesione do omawianej sytuacji. Sąd apelacyjny przyjmuje w nim, iż fakt tymczasowego aresztowania nie stanowi podstawy do zawieszenia postępowania o warunkowym zwolnieniu w części dotyczącej dozoru. Tymczasowe aresztowanie wg Sądu, „nie stanowi podstawy do zawieszenia postępowania wykonawczego w części dotyczącej dozoru, zwłaszcza gdy (...) z uwagi na czas jego trwania nie można tej okoliczności uznać za <długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą postępowanie wykonawcze> w rozumieniu art. 15 § 2 k.k.w.” Polemizując z powyższym stanowiskiem w aspekcie niniejszego opracowania należy stwierdzić, że zawieszenie postępowania o warunkowym zawieszeniu wykonania kary na czas przebywania skazanego w zakładzie karnym może być *a contrario* uznane za zasadne ze względu na dłuższy okres pozbawienia wolności w stosunku do tymczasowego aresztowania pozwalający na uznanie go za „długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą postępowanie wykonawcze” (art. 15 § 2 k.k.w.).

²³ A. Marek, *Prawo karne. Zagadnienia teorii i praktyki*, Warszawa 1997, s. 296.

Można sobie jednak wyobrazić sytuację, gdy karą warunkowo zawieszoną jest kara ograniczenia wolności, a orzeczenie wymierzające tę karę uprawomocniło się przed uprawomocnieniem wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności orzeczoną bezwarunkowo, którą skazany odbywa w zakładzie karnym.

Problem powstaje wówczas, gdy skazany popełni w okresie próby przestępstwo uzasadniające zarządzenie kary warunkowo zawieszonej. Przerwanie wykonania kary pozbawienia wolności dla wykonania odwieszonej kary ograniczenia wolności byłoby oczywistym nonsensem. Dlatego w sytuacji „odwieszenia” kary w trybie art. 75 k.k. należałoby postępowanie wykonawcze w zakresie kary ograniczenia wolności zawiesić w całości w trybie art. 15 § 2 k.k.w. - uznając pozbawienie wolności za długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą postępowanie wykonawcze w zakresie warunkowego skazania - do momentu wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności (pozostaje jednak problematyka wpływu zawieszenia postępowania w trybie art. 15 § 2 k.k.w. na bieg okresu próby, która będzie przedmiotem kolejnego punktu niniejszej pracy)²⁴. Analogiczny przykład można odnieść do sytuacji, gdy karą zawieszoną jest grzywna.

Jak wynika z przedstawionych argumentów, bieg okresu próby w czasie odbywania kary pozbawienia wolności, mimo że z punktu widzenia k.k. a także k.k.w. jest nieunikniony, w praktyce wydaje się co najmniej wątpliwy.

Istotnym uzasadnieniem stanowiska, zgodnie z którym okres próby biegnie w sytuacji przebywania skazanego w zakładzie karnym za inne przestępstwo, jest bieg okresu przedawnienia wykonania kary, który w wymienionych warunkach nie ulega przerwaniu z racji braku przepisu, który by regulował taką możliwość.

---

²⁴ Zastosowanie zawieszenia wykonania kary w trybie art. 15 § 2 k.k.w. w stosunku do kary warunkowo zawieszonej z powodu odbywania kary pozbawienia wolności bezwarunkowej uznanej za „długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą postępowanie wykonawcze” może stanowić jedno z rozwiązań problemu poruszanego w niniejszym punkcie. Wymaga to jednak przyjęcia konsekwentnego założenia, zgodnie z którym bieg okresu próby zostaje wstrzymany w czasie zawieszenia postępowania wykonawczego w całości, o czym będzie mowa niżej.

Gdyby przyjąć *de lege ferenda*, że okres próby nie biegnie w czasie przebywania skazanego za inne przestępstwo w zakładzie karnym, powstaje problem analogicznego uregulowania również w odniesieniu do okresu przedawnienia wykonania kary.

Skutkiem przerwania wyłącznie biegu okresu próby i zarazem jednoczesnego biegu okresu przedawnienia mogłyby być przypadki, w których sprawca, mimo że skazany za dwa przestępstwa, odbyłby jedną karę, wiedząc z góry, że nie dojdzie do zastosowania warunkowego skazania z uwagi na dłuższy - np.: 12 letni (jeżeli karą warunkowo zawieszoną była kara ograniczenia wolności lub grzywna) okres pobytu w zakładzie karnym, w którym doszłoby do przedawnienia wykonania kary warunkowo zawieszanej²⁵.

Warto również zaznaczyć, iż fakt przerwania biegu okresu próby w czasie przebywania skazanego w zakładzie karnym, wiązałby się z niemożnością zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszanej w sytuacji gdyby skazany popełnił w tym czasie przestępstwo uzasadniające powyższą decyzję, co również może świadczyć przeciwko założeniu przyjętemu w niniejszym opracowaniu.

Opowiadając się w oparciu o wcześniej przedstawione argumenty za stanowiskiem, zgodnie z którym bieg okresu próby wymaga wstrzymania, w okolicznościach gdy sprawca przebywa w zakładzie karnym za inne popełnione przestępstwo, *de lege ferenda* zasadne jest wprowadzenie w kodeksie karnym przepisu, który w sposób wyraźny przewidywałby wstrzymanie biegu okresu próby w stosunku do sprawcy pozbawionego wolności, na czas przebywania w zakładzie karnym.

---

²⁵ W praktyce problem może okazać się iluzoryczny, gdyż orzekanie długoterminowych kar pozbawienia wolności czy też kilku krótkoterminowych - w razie popełnienia przestępstwa w warunkach nie pozwalających na wykonanie kary łącznej, wydaje się pozostawać w sprzeczności z możliwością postawienia pozytywnej prognozy, a w sytuacji gdy kara warunkowo zawieszona orzeczona była wcześniej - będzie często prowadzić do jej odwieszenia. Dodatkowo wypada przytoczyć, iż projekt powstały pod auspicjami Ministra Sprawiedliwości Lecha Kaczyńskiego ograniczenia stosowanie warunkowego zawieszenia wykonania kary wyłącznie do kary pozbawienia wolności, co w przyszłości może spowodować, że w nowej regulacji prawnej problem nie będzie miał w praktyce znaczenia z uwagi na dłuższy termin przedawnienia wykonania kary przewidziany dla kary pozbawienia wolności. Por. art. 69 § 1 poselskiego projektu ustawy - kodeks karny z dnia 3 marca 2002 r.

Rozwiązanie powyższe wiąże się z koniecznością uchwalenia normy uznającej przebywanie w zakładzie karnym za inne przestępstwo za przyczynę przerwania biegu okresu przedawnienia wykonania kary.

Stanowisko takie wymaga jednak skonfrontowania istoty i celów jakim ma służyć instytucja warunkowego zawieszenia wykonania kary z zasadą nie pogarszania sytuacji procesowej skazanego, która na skutek przerwania biegu okresu próby i przerwania okresu przedawnienia wykonania kary niewątpliwie zostaje osłabiona.

4. Bieg okresu próby w czasie zawieszenia postępowania wykonawczego

Innym zagadnieniem wywołującym wątpliwości - zarówno w doktrynie jak i praktyce - jest kwestia wpływu zawieszenia postępowania wykonawczego na bieg okresu próby.

Zawieszenie postępowania wykonawczego zostało przewidziane w art. 15 § 2 k.k.w., zgodnie z którym jeżeli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca postępowanie wykonawcze, a w szczególności jeżeli nie można ująć skazanego albo nie można wykonać wobec niego orzeczenia z powodu choroby psychicznej lub innej przewlekłej, ciężkiej choroby, postępowanie zawiesza się w całości lub w części na czas trwania przeszkody.

Odnosząc instytucję zawieszenia postępowania wykonawczego do warunkowego zawieszenia wykonania kary należy zwrócić w szczególności uwagę na możliwość zawieszenia postępowania wykonawczego w całości i w części²⁶.

Wydaje się, że problem biegu okresu próby w okresie zawieszenia postępowania wykonawczego związany jest z odpowiedzią na pytanie: czy zawieszeniu ulega całe

---

²⁶ Patrz też: S. Lelental, *Prawo karne wykonawcze*, Warszawa 1990, s. 76.

postępowanie w zakresie warunkowego zawieszenia wykonania kary, czy też jego część (np.: w zakresie wykonania obowiązków, o których mowa w art. 72 k.k.)?

Wydaje się, że zawieszenie całości postępowania zawsze będzie związane z przerwą w biegu okresu próby. Natomiast zawieszenie postępowania wykonawczego tylko w części nie spowoduje przerwy terminu warunkowego zawieszenia wykonania kary.

To czy należy zawiesić postępowanie w całości czy w części, należy do oceny sądu, który bierze pod uwagę specyfikę przyczyny powodującej zawieszenie.

I tak, jeżeli przyczyną zawieszenia postępowania wykonawczego jest choroba psychiczna, lub inna okoliczność wyłączająca możliwość rozpoznawania znaczenia własnego czynu lub kierowania swoim postępowaniem, postępowanie wykonawcze zostanie zawieszona w całości co jest równoznaczne z przerwaniem biegu okresu próby. Wobec osób, o których mowa w zdaniu poprzednim, bieg okresu próby traci sens m.in. z uwagi na niemożliwość przypisania im zachowania przestępnego i tym samym zarządzenia wykonania kary.

Natomiast przewlekła, ciężka choroba nie uzasadnia zawieszenia w całości postępowania wobec warunkowo skazanego, z uwagi na możliwość zawieszenia jego części w zakresie dotyczącym, przykładowo, obowiązków, o których mowa w art. 72 § 2 k.k., których wykonanie niewątpliwie może być wówczas utrudnione bądź niemożliwe.

Sens biegu okresu próby w warunkach ciężkiej przewlekłej choroby może uzasadnić przykład, w którym sprawca przestępstwa paserstwa programów komputerowych (art. 293 w zw. z art. 292 k.k.) skazany warunkowo, a następnie przewlekłe i ciężko chory, kieruje przy użyciu telefonu popełnieniem czynu podobnego (w rozumieniu art. 115 § 3 k.k.), przez sprawców wykonawczych, któremu to zachowaniu można przypisać znamiona sprawstwa kierowniczego. Bieg okresu próby ma więc w tym przypadku określoną funkcję szczególnie-prewencyjną, która jest jedną z podstaw uznania o dalszym biegu warunkowego skazania przy ewentualnym zawieszeniu jego części.

Wypada jednak przyjąć, że przewlekła, ciężka choroba może być niekiedy przyczyną zawieszenia postępowania wykonawczego w całości, w zależności od jej konkretnych objawów i wpływu na możliwość przypisania winy warunkowo skazanemu.

Jeżeli chodzi o przyczynę zawieszenia postępowania w postaci niemożności ujęcia skazanego - tu również nie ma podstaw do tego by zawieszać postępowanie wykonawcze w całości i należy ograniczyć się do jego zawieszenia w części, a więc przede wszystkim w zakresie obowiązków o których mowa w art. 72 i 73 k.k.

W wypadku jednak ustalenia, że skazany uchyla się od wykonania kary, to jest wykazuje złą wolę, negatywny stosunek psychiczny do jej rygorów, stanowić to będzie z reguły przesłankę zarządzenia wykonania kary na zasadzie art. 75 § 2 k.k.²⁷

Są jednak istotne względy przemawiające za stanowiskiem przeciwnym od prezentowanego w niniejszym opracowaniu tj. przyjmującym bieg okresu próby w sytuacji zawieszenia postępowania wykonawczego z powodu choroby psychicznej jak też z innych powodów uzasadniających zawieszenie postępowania wykonawczego w całości.

Przede wszystkim skoro zawieszenie postępowania wykonawczego nie powoduje wstrzymania biegu przedawnienia karalności (za wyjątkiem, o którym mowa w art. 15 § 3 k.k.w.) to zgodnie z regułą *argumentum a maiori ad minus* nie ma podstaw do tego by przerywać bieg okresu próby.

Przerwanie biegu okresu próby na skutek zawieszenia postępowania wykonawczego w zakresie warunkowego skazania można ponadto uznać za rozstrzygnięcie pozostające w sprzeczności z ogólną zasadą przyjmowania interpretacji na korzyść skazanego, skoro z powyższym założeniem wiąże się przedłużenie czasu, w którym doszłoby do zatarcia skazania (art. 76 § 1 k.k. stanowi, że skazanie ulega zatarciu z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby).

---

²⁷ Por. K. Postulski w: Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Gdańsk 1998, s. 70.

Powyższe wątpliwości nie przesądzają jednak o niesłuszności zaprezentowanego wyżej stanowiska, a możliwe rozwiązanie pierwszej z nich wymaga być może ingerencji ustawodawcy, polegającej na poszerzeniu katalogu przyczyn przewidujących przerwanie biegu przedawnienia w sytuacji zawieszenia postępowania wykonawczego w trybie art. 15 § 2 k.k.w.

Również jeżeli przyjąć, że zawieszenie postępowania wykonawczego w całości nie powoduje przerwania biegu okresu próby z uwagi na nieistnienie wyraźnego przepisu, który by wskazywał na taką konsekwencję, *de lege ferenda* zasadne wydaje się uzupełnienie tego braku²⁸.

5. Podsumowanie

Przedstawiona powyżej analiza wpływu pobytu warunkowo skazanego w zakładzie karnym za inne przestępstwo na bieg okresu warunkowego zawieszenia wykonania kary oraz wpływu na bieg powyższego terminu zawieszenia postępowania wykonawczego w trybie art. 15 § 2 k.k.w., jest jedną z propozycji rozwiązania problemów, które w praktyce wykonania kar i innych środków wywołują tego typu zjawiska.

Nawiązując do wskazanych w treści niniejszego opracowania rozwiązań, wypada podkreślić, że zarówno kwestia biegu okresu próby w czasie pobytu warunkowo skazanego w zakładzie karnym jak i problematyka biegu okresu próby w czasie zawieszenia postępowania o warunkowym zawieszeniu wykonania kary, wymaga niewątpliwie interwencji ustawodawcy.

---

²⁸ Dość kontrowersyjne jest przyjmowanie biegu okresu próby w warunkach zawieszenia postępowania wykonawczego o warunkowym zawieszeniu wykonania kary w całości, bo jeśli przyjąć, że okres próby jest integralną częścią omawianej instytucji, to jej zawieszenie powinno dotyczyć również i samego okresu próby. Odmienne stanowisko podyktowane względami gwarancji praw skazanego wydaje się zbyt liberalne.

Powyższy wniosek stanowi głos pod adresem twórców aktualnego projektu nowelizacji Kodeksu karnego. Wyraźne określenie, iż okres próby nie biegnie w czasie pobytu warunkowo skazanego w zakładzie karnym w wykonaniu kary orzeczonej za inne przestępstwo²⁹, a także w czasie zawieszenia w całości postępowania o warunkowym zawieszeniu wykonania kary niewątpliwie stanowiłoby rozwiązanie problemu stanowiącego przedmiot niniejszej analizy, będąc równocześnie uzupełnieniem luki komplikującej postępowanie karne na etapie wykonawczym.

Pogląd ten można poprzeć przytaczaną wyżej propozycją projektu nowelizacji k.k., zgodnie z którą postuluje się powrót do znanej na gruncie Kodeksu karnego z 1969 r. przesłanki orzekania o warunkowym skazaniu mianowicie „by wzgląd na społeczne oddziaływanie kary nie przemawiał przeciwko warunkowemu zawieszeniu jej wykonania”. Wydaje się bowiem, że poza względami proceduralno-wykonawczymi również wzgląd na społeczne oddziaływanie kary będzie przemawiał za tym, by w szczególności wykonanie warunkowego zawieszenia wykonania kary następowało po zakończeniu pobytu warunkowo skazanego w zakładzie karnym.

---

²⁹ Takie rozwiązanie przyjęto w projekcie k.k. opracowanym pod auspicjami Ministra Sprawiedliwości Lecha Kaczyńskiego. W myśl art. 90 § 2 projektu „W czasie pobytu w zakładzie karnym na skutek odbywania zasadniczej lub zastępczej kary pozbawienia wolności nie biegnie okres próby, na który warunkowo zawieszono wykonanie kary pozbawienia wolności w innej sprawie”.